

Vlaams
Parlement

ingediend op **962** (2016-2017) – Nr. 1
3 november 2016 (2016-2017)

Voorstel van resolutie

van Bart Caron en Johan Danen

betreffende een opkoopregeling
als structurele crisismaatregel
voor de noodlijdende veehouderij

TOELICHTING

De aanhoudende economische crisis in de veehouderij zorgt op dit moment voor een stille, maar kille sanering in de sector. In 2015 werden er de helft meer faillissementen opgetekend dan het jaar voordien, ondertussen daalde het aantal boerenbedrijven tussen 2010 en 2015 met 5330 bedrijven (dat is een daling met 19%). Boeren verliezen het bedrijf waar ze jarenlang dag en nacht voor gewerkt hebben en blijven achter met een grote schuldenberg waardoor hun veerkracht om opnieuw te beginnen bijzonder klein is. Tegelijkertijd daalt de grootte van de veestapel niet: bedrijven die overblijven worden groter en kiezen vaak voor strategieën van schaalvergroting en kostenbesparing.

Water aan de lippen

Bijna dagelijks bereiken ons onheilsberichten over de crisis in de veehouderij: de grondstofprijzen schieten de hoogte in, terwijl de marktprijzen voor onbewerkte vleesproducten al jaren een dalende trend kennen. Belgische boeren slagen er niet in de kostprijs van hun productieproces door te rekenen in de verkoopprijs en verkopen dus met verlies. Dit vertaalt zich zeer duidelijk in het bedrijfsresultaat en het familiaal inkomen van een gemiddeld veebedrijf: terwijl het bedrijfsresultaat al jaren negatief is, boeren ook heel wat veehouders onder de armoedegrens.

Structurele overproductie

Vlaanderen produceert op zijn eentje een vijfvoud meer vlees dan nodig voor de Belgische voedselbehoefte. Bovendien is de vleesconsumptie in ons land, en in de ons omringende landen, stelselmatig dalend. In de afgelopen 5 jaar daalde de vraag naar vlees met 7%; over een termijn van 10 jaar zien we zelfs een daling met 15%. Niets wijst op een kentering van deze dalende trend in de nabije toekomst.

En dan nog eten we met ons allen te veel vlees. In 2013 aten we gemiddeld per dag 137 gram vlees en 26 gram vis. De aanbevolen maximale hoeveelheid vlees, vis en vervangende producten voor volwassenen, wordt door het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie (VIGeZ) vastgelegd op 100 gram per dag.

Impact op milieu en ruimte

De vleesproductie legt ook een enorme druk op het milieu en ons landschap. Terwijl de veehouderij minder dan 1% van de totale economische toegevoegde waarde genereert, heeft ze een enorme impact op de leefkwaliteit. Onze waterlopen zijn structureel vervuild. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) stelt nu al dat de doelstellingen van Mestactieplan 5 onhaalbaar zijn. Veehouderij is met 37% ook de belangrijkste bron van stikstofvervuiling in de lucht en is voor 35% verantwoordelijk voor de stikstofneerslag die onze kwetsbare natuur bedreigt. De sector zorgt ook voor 28% van alle fijnstof in de lucht en voor 7,5% van de broeikasgassen.

480.000 ha landbouwgrond, ruim drie kwart van het totale landbouwareaal, wordt ingezet voor voedergewassen: een bijzonder weinig rendabel ruimtegebruik. En dat volstaat nog allerm minst. Nauwelijks de helft van de voederbehoefte wordt ermee gedekt. Een belangrijk aanvullend deel bestaat uit geïmporteerde soja. In Vlaanderen wordt jaarlijks ruim 860.000 ton soja ingevoerd. Dit komt overeen met een landbouwareaal van 345.000 hectare sojateelt in Brazilië.

Die massale invoer van soja uit Zuid-Amerika gaat gepaard met grootschalige ontbossing van het Amazonegebied, erosie, bodem- en wateruitputting en massaal

gebruik van bestrijdingsmiddelen. Gedwongen landonteigeningen, schending van de mensenrechten en toenemende werkloosheid zorgen er bovendien voor dat veel gezinnen in de armoede terechtkomen.

Heroriëntering van de crisismaatregelen

In 2015 werd meer dan 30 miljoen euro aan zogenaamde crisismaatregelen uitgetrokken voor de noodlijdende veehouderij. Ook in 2016 wordt in heel wat eenmalige crisismaatregelen voorzien. De meeste van de middelen worden generiek uitgesmeerd over (een deel van) de veehouderij, zonder rekening te houden met de mate waarin het bedrijf getroffen wordt door de crisis. Dit zijn dure maatregelen, die hoogstens tijdelijk soelaas brengen: ondanks deze maatregelen slaan veel boeren er niet in hun schuldeisers te betalen.

Een nieuwe warme sanering of opkoopregeling

In 2001 werd al een eerste keer een warme sanering van de veehouderij georganiseerd. Door landbouwers de mogelijkheid te geven om tegen een financiële vergoeding hun bedrijvigheid stop te zetten, wilde men de veestapel laten krimpen om zo de mestdruk te doen dalen. Heel concreet wou men met de invoering van deze maatregel de varkensstapel met 10% afbouwen. In totaal tekenden 1786 Vlaamse veehouders in en daalde de veestapel met 386.501 varkens, 30.740 runderen en 553.652 pluimveedieren. De regeling werd na 2004 stopgezet, waarna de veestapel terug toenam (met name de varkens- en pluimveestapel).

De tijd is rijp voor een nieuwe warme sanering, met maatregelen op korte en lange termijn. Wij pleiten ervoor om de middelen van de huidige crisismaatregelen in te zetten voor die bedrijven die de steun het hardst nodig hebben in functie van de stopzetting of omvorming van hun bedrijf. De resultaten van de eerste warme sanering of opkoopregeling tonen aan dat het huidige crisisbudget ruim voldoende is om vergelijkbare resultaten te boeken.

Socio-economische crisismaatregelen op korte termijn

Ten eerste een nieuwe vrijwillige opkoopregeling voor de veehouderij, waarbij de overheid een financiële ondersteuning geeft aan veehouders met een geldige lopende milieuvergunning voor de uitbating van een bestaande veeteeltinrichting, als zij binnen een bepaalde termijn en op vrijwillige basis volledig en definitief stoppen met het houden van dieren en hun nutriëntenemissierechten inleveren.

Ten tweede een gedeeltelijke vrijwillige opkoopregeling voor de veehouderij, aangevuld met een omschakelingsvergoeding, waarbij de overheid een financiële ondersteuning geeft aan veehouders met een geldige lopende milieuvergunning voor de uitbating van een bestaande veeteeltinrichting, als zij hun dierenaantal duurzaam en significant afbouwen in functie van een diversificatiestrategie waarbij grondgebondenheid, duurzaamheid en dierenwelzijn vooropstaan. Om de meerkost te kunnen vergoeden die gepaard gaat met deze diversificatiestrategie, wordt bovenop de investeringssteun een omschakelingsvergoeding betaald naar analogie met de maatregelen voor de ondersteuning van de biosector.

Langetermijnaanbodsturing van de veestapel

Naast de maatregelen die een duurzame uitweg moeten bieden aan noodlijdende veehouders, moet er ook op lange termijn een sturing komen van de grootte van de veestapel.

Ten eerste een heroriëntering van de investeringssteun voor landbouwbedrijven in functie van gedifferentieerde kwaliteit, grondgebondenheid en duurzaamheid. Daarbij wordt gegarandeerd dat een investering een nettomilieuwinst inhoudt.

Ten tweede het stopzetten van de maatregel die het mogelijk maakt om de veestapel van individuele bedrijven uit te breiden door het toepassen van mestverwerking. De invoering van deze maatregel zorgde voor een sterke toename van de veestapel in absolute termen (vooral pluimvee en varkens) vanaf 2007, terwijl hij er onvoldoende in slaagt om een significante verbetering van de milieuresultaten van de metingen van de relevante parameters te realiseren zoals beoogd in artikel 35 van het Mestdecreet. Deze maatregel maakt gecoördineerde sturing van de veestapel onmogelijk en dient daarom stopgezet te worden, minstens tot het moment dat de economische- en milieuparameters voldoende significant verbeterd zijn.

Ten derde om individuele bedrijven toe te laten om te groeien, wordt een systeem uitgewerkt waarbij op provinciale schaal nutriëntenemissierechten kunnen overgekocht worden van bedrijven die via natuurlijke afvloeiing hun bedrijfsvoering stopzetten, zoals dit ook onderzocht wordt in het Nederlandse Brabant. Om te wegen op de veestapel wordt op de parameter regionale concentratie en milieuresultaten gewerkt, zoals mogelijk gemaakt wordt in artikel 40 van het Mestdecreet. In functie van de veedichtheid en de behaalde milieuresultaten binnen een bepaalde regio wordt een percentage van de nutriëntenemissierechten afgeroomd. Het minimumpercentage ligt op 25% en geldt voor regio's met een lage veedichtheid en goede milieuparameters. Hoe hoger de veedichtheid op regionaal niveau en hoe slechter de milieuresultaten, hoe meer nutriëntenemissierechten worden afgeroomd. Het maximale afromingspercentage ligt op 80%.

Bart CARON
Johan DANEN

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de aanhoudende crisis in de Vlaamse veehouderij;
 - 2° de dramatische stijging van het aantal faillissementen in de sector;
 - 3° de uitzichtloze schuldenlast waarmee veel landbouwers geconfronteerd worden;
 - 4° de structureel negatieve bedrijfsresultaten in de melkvee-, vleesvee- en varkenssector;
 - 5° het gestaag dalende vleesverbruik in Vlaanderen en de buurlanden;
 - 6° de vaststelling dat het gemiddelde vleesverbruik nog ver boven de als gezond beoordeelde hoeveelheid ligt;
 - 7° de impact van de intensieve veehouderij op de waterkwaliteit in Vlaanderen;
 - 8° het aandeel van de veeteelt als oorzaak van stikstofvervuiling in de lucht en stikstofdepositie op het land;
 - 9° het aandeel van de veeteelt als oorzaak van fijnstof en broeikasgassen;
 - 10° het totale ruimtebeslag van de teelt van voedergewassen;
 - 11° de nood aan massale import van Zuid-Amerikaanse voedergewassen en de gevolgen ervan op mens en milieu;
 - 12° het feit dat de 30 miljoen euro crisissteun die vorig jaar werd uitbetaald geen structurele oplossing bood voor de crisis in de sector;
- rekening houdend met de resultaten van de warme sanering die werd doorgevoerd in de sector tussen 2001 en 2004;
- overtuigd dat een structurele aanpak op korte en lange termijn noodzakelijk is om de huidige crisis te bezweren;
- vraagt de Vlaamse Regering:
 - 1° werk te maken van een opkoopregeling als structurele crisismaatregel voor de noodlijdende veehouderij;
 - 2° hierbij te werken op korte en lange termijn:
 - a) op korte termijn:
 - i. een nieuwe vrijwillige opkoopregeling voor de veehouderij uit te werken, waarbij de overheid een financiële ondersteuning geeft aan veehouders met een geldige lopende milieuvergunning voor de uitbating van een bestaande veeteeltinrichting, als zij binnen een bepaalde termijn en op vrijwillige basis volledig en definitief stoppen met het houden van dieren en hun nutriëntenemissierechten inleveren;
 - ii. een gedeeltelijke vrijwillige opkoopregeling voor de veehouderij uit te werken, aangevuld met een omschakelingsvergoeding, waarbij de overheid een financiële ondersteuning geeft aan veehouders met een geldige lopende milieuvergunning voor de uitbating van een bestaande veeteeltinrichting, als zij hun dierenaantal duurzaam en significant afbouwen in functie van een diversificatiestrategie waar grondgebondenheid, duurzaamheid en dierenwelzijn voorop staan. Om de meerkost te kunnen vergoeden die gepaard gaat met deze diversificatiestrategie wordt bovenop de investeringssteun een omschakelingsvergoeding betaald naar analogie met de maatregelen voor de ondersteuning van de biosector;

- b) op lange termijn:
- i. het heroriënteren van de investeringssteun voor landbouwbedrijven in functie van gedifferentieerde kwaliteit, grondgebondenheid en duurzaamheid, waarbij wordt gegarandeerd dat een investering een netto-milieuwinst inhoudt;
 - ii. het stopzetten van de maatregel die het mogelijk maakt om de vee-stapel van individuele bedrijven uit te breiden door het toepassen van mestverwerking;
 - iii. om individuele bedrijven toe te laten om te groeien, het uitwerken van een systeem waarbij op provinciale schaal nutriëntenemissierechten kunnen overgekocht worden van bedrijven die via natuurlijke afvloeiing hun bedrijfsvoering stopzetten.

Bart CARON
Johan DANEN